

PIRAMİT SİSTEMLERİ ÖNLEYİCİ YENİ DÜZENLEME GELİYOR

Gümrük ve Ticaret Bakanı Bülent Tüfenkci

“Doğrudan
Satış
Sektörü İçin
Üzerimize
Düşeni
Yapacağız”

Gümrük ve Ticaret Bakanı Bülent Tüfenkci, vatandaş ve ülke ekonomisi açısından ciddi mağduriyetlere neden olan piramit sistemlere yönelik yeni bir yasal düzenleme sinyali vererek, “Bu sistemlere yönelik caydırıcılığın daha etkili hale getirilmesi açısından çeşitli mevzuat çalışmaları tamamlanmış olup, yapılacak son değerlendirmeler neticesinde gündeme getirmeyi planlıyoruz” dedi. Doğrudan satış şirketlerine de tüketicileri bu sistemlerden korumak ve Türkiye’de faaliyet göstermelerini önlemek için çok önemli görevler düştüğüne işaret eden Tüfenkci, “Sektörün çatı örgütü konumundaki Doğrudan Satış Derneği de bu konudaki hassasiyetini göstermiştir. Bakanlık olarak doğrudan satış sektörünün önünün açılması, gerçek potansiyeline ulaşması ve ülke ekonomisine gereken katkının sağlanması adına üstümüze düşeni fazlasıyla yapmayı sürdüreceğiz” diye konuştu.

Bakan Tüfenkci, Doğrudan Satış Dergisi'ne, piramit sistemlerle mücadele ve doğrudan satış sektörünün geleceğine yönelik değerlendirmelerde bulundu. Tüfenkci'nin sorularımıza verdiği yanıtlar şu şekilde:

Hükümetiniz, uzun yıllardır kamuoyu nezdinde sorun olarak görülen piramit sistemlere yönelik önemli bir adım atarak, bu sistemleri yasakladı. Bu sistemlere yönelik yasaklama sürecine nasıl gelindi?

Gerçekte doğrudan satış yöntemi olmayan ancak organizasyon şekliyle sıklıkla doğrudan satışa benzetilen piramit sistemlerin ilk olarak 20. yüzyılın başlarında Amerika'da ortaya çıktığı kabul edilmektedir.

Doğrudan satış sistemlerinde, bir üretici, genellikle kendi bünyesi dışındaki insanlara, ürün veya hizmetlerini doğrudan tüketiciye ulaştırması için ödeme yaparken illegal olan piramit sistemlerde ise, mal veya hizmet satışı olmadan sadece "yeni yatırımcı"ların sisteme girerken ödediği tutarların belirli bir kısmının üyelere dağıtılması söz konusudur.

Piramit sistemlerde ödenen katılım ücretleri, daha önce organizasyona katılmış olan üyelerin gelirini teşkil eder ve az sayıda insanın, çok sayıda insanın para kaybetmesine bağlı olarak para kazanmasına dayanır. Bu organizasyonlar, piramidin tepesinde yer alan çok az sayıda kişiye büyük paralar kazandırırken, binlerce kişiye de önemli para ve zaman kaybına bağlı mağduriyetler yaşatarak batıp giderler. Maalesef ülkemizde de bu tip organizasyonlar 1990'lı yılların sonundan itibaren görülmeye başlanmış ve yüksek gelir vaadiyle ihtisamlı tanıtımlara kanan çok sayıda vatandaş mağdur olmuştur.

Bu dönemde, piramit sistemler üzerinden gerçekleştirilen pazarlamanın Türk Hukuku açısından ele alındığında hangi hükümler gereğince değerlendirileceği hususu açık değildi. Ülkede piramit sistemi düzenleyen veya yasaklayan özel bir düzenleme

"Piramit satış sistemlerinin çoğu zaman kendilerini gizlemek için kullandıkları doğrudan satış sistemlerine ilişkin çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekliliği üzerine hareket ettik. Doğrudan satış kavramının tanımı yapıp, bu alandaki temel esasları belirledik."

bulunmaması nedeniyle, bu pazarlama yöntemiyle satış yapan şirketlerin/kişilerin ülkemizdeki faaliyetleri, uygun düştüğü ölçüde mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un kapıdan satış sözleşmeleri ve mesafeli sözleşmelerle ilgili madde hükümleri kapsamında değerlendirilmekteydi.

Şüphesiz bu durumun dönemin popüler konularına göre format değiştirerek üye toplamaya devam eden ve çok sayıda mağduriyet yaratan piramit sistemlerle mücadelede yetersiz kalması üzerine, dünyadaki örnek uygulamalar incelendi. Çıkarılan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'la, piramit satış sisteminin tanımı yapıldı ve bu tip sistemlerin kurulması, yayılması veya tavsiye edilmesi yasaklandı.

"Doğrudan satış alanını ayrıca düzenledik"

Bakanlığınız, bir yandan da doğrudan satış sektörünü güvence altına almak adına, bu sektörün yasal altyapısını oluşturdu. Söz konusu yasal altyapıya rağmen, doğrudan

satış sistemleri ile piramit sistemler zaman zaman karıştırılmaktadır, bu iki sistem arasındaki farklar nelerdir?

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'la piramit satış sistemlerine yönelik düzenleme yapılmasıyla birlikte, piramit satış sistemlerinin çoğu zaman kendilerini gizlemek için kullandıkları doğrudan satış sistemlerine ilişkin de çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu konuda da uygulama ve mevzuat tecrübesi bulunan ülke örnekleri incelenerek, İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler Yönetmeliği'nde "Doğrudan Satış Sistemi" başlığıyla ayrı bir bölüm oluşturularak doğrudan satış kavramının tanımı yapılmış ve doğrudan satışlara ilişkin temel esaslar getirilmiştir.

Aslında sisteme yeni kişiler kazandırmaktan ziyade mal veya hizmetlerin tüketicilere satışının esas alınması gerektiği, sistemde yer alanların elde ettiği kazancın, ağırlıklı olarak sisteme yeni kişiler kazandırılması ve bu sayede oluşan komisyon, prim, teşvik, ödül ve benzeri isimler altında nitelendirilen menfaatlerin dağıtılması üzerine kurulamayacağı gibi temel esaslar, çoğunlukla piramit satış sistemlerinde bulunan ve bizim doğrudan satışlarda bulunmamasını öngördüğümüz kurallar olup, iki sistem arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

"İki sistem arasındaki farklar daha iyi anlaşılacak"

İki sistem arasındaki en temel fark olarak, sistem yapısının mal veya hizmet ticaretinden kaynaklanan bir kazanç üzerine mi, yoksa tamamen yeni katılımcı bulma ve bu yeni katılımcıların sisteme girişte ödedikleri ücretlerin paylaşılması üzerine mi olup olmadığından bahsedilebilir.

Söz konusu esasların doğrudan satış şirketlerince de dikkatle uygulanmasıyla birlikte iki sistem arasındaki farkların daha belirginleşeceği ve vatandaşlarımız tarafından da zamanla daha iyi anlaşılacağını düşünüyoruz.

"Suç duyurusunda bulunuyoruz"

Son dönemde, yasaklama kararına rağmen farklı adlar ve farklı yöntemlerle piramit satış sistemi benzeri yapıların gündeme geldiği görülüyor. Bu yapılara yönelik denetimleriniz ve yürütülen yasal süreçler hakkında bilgi verir misiniz?

Bakanlığımızda, piramit satış sistemlerinin yasaklanmasıyla birlikte, çoğunlukla tüketicilerden gelen ihbarlar ve diğer kurum ve kuruluşlardan gelen inceleme talepleriyle re'sen tespit edilen kişi veya şirketler nezdinde yoğun şekilde denetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Bununla birlikte, kamuoyunda gündem olan ya da çok sayıda kişiyi üye yapmaya çalıştığı tespit edilen piramit sistemlere ilişkin denetim süreçleri hakkında basın duyuruları da yayınlamaktayız.

Denetim sonucuna göre, piramit satış sistemi oluşturduğu ve yürütüldüğüne kanaat getirilenler hakkında derhal suç duyurusunda bulunmakta ve mevzuatın verdiği yetkiye dayanılarak internet siteleri de dahil olmak üzere elektronik sistemlerine erişimin engellenmesine karar verilmektedir.

“Yeni mevzuat çalışması yapıyoruz”

Hızla çoğalan bu sistemlerin önüne geçmek ve doğrudan satış sektörünün de mağduriyetini önleme adına, Bakanlık olarak yeni yasal tedbirleri ya da önlemleri hayata geçirmeyi düşünüyor musunuz?

Piramit satış sistemleri, genellikle akraba ve yakın arkadaşların sisteme dahil edilmesi sonucu aniden büyü-yüp yayılıyor. Özellikle yurtdışı merkezli piramit sistemlerin ülke ekonomisine ciddi zarar vermesi hususu da dikkate alındığında, caydırıcılığın daha etkili hale getirilmesi açısından çeşitli mevzuat çalışmaları tamam-

lanmış olup, yapılacak son değerlendirmeler neticesinde gündeme getirmeyi planlıyoruz.

“Aşırı kar vadinden uzak durulsun”

Vatandaşlar, söz konusu piramit sistemlere çok kolay dahil olmakta ve mağduriyet yaşamakta. Vatandaşlara yönelik uyarılarınız neler, piramit sistemi ayırt etmek için nelere dikkat etmeliler?

Bu konuda dönem dönem gerek tarafımdan gerekse Bakanlığımızca

uyarı mahiyetinde açıklamalar yapılsa da yüksek kazanç vaadi, sisteme katılım için kişilerin öncelikle yakın çevrelerini ikna çabaları gibi sebeplerle bazı sistemlerin maalesef bir anda büyüdüğüne şahit olmaktadır. Sizin aracılığınızla bir kez daha ifade etmek gerekirse, vatandaşlarımızın genelde yüksek kazanç garantisi veren, “hayatta bir kez karşınıza çıkacak fırsat” ya da “iş işten geçmeden satın alın” gibi baskıcı söylemlerle tanıtılan, vaat edilen kâr teklifleri normal koşullar dikkate alındığında gerçek olamayacak kadar yüksek olan, yüksek miktarda para kazanılacağı vaadi dışında sistem hakkında ayrıntılı herhangi bir bilgi vermeyen yapılardan uzak durmasında fayda bulunmaktadır.

“Kamu ve özel sektör olarak işbirliği yapalım”

Diğer taraftan, toplum nezdindeki algıyı da olumsuz etkilediğinden, belki de vatandaşlar kadar piramit satış sistemlerinden muzdarip olan doğrudan satış şirketlerine de tüketicileri bu sistemlerden korumak ve ülkemizde faaliyet göstermelerini önlemek noktasında çok önemli görevler düşmektedir. Sektörün çatı örgütü konumundaki Doğrudan Satış Derneği de bu konudaki hassasiyetini göstermiştir. Derneğin, bundan sonraki süreçte de tüketicilere yönelik bilinçlendirme faaliyetleri, üyelerine ya da derneğe üye olmak isteyen şirketlere yönelik otokontrol ve denetim gibi mekanizmalarıyla piramit satışlara karşı olan mücadelemizde bizlerin yanında olacağından kuşkuymuz bulunmamaktadır.

Bu doğrultuda kamu ve özel sektör iş birliğiyle vatandaşlarımızın, piramit satışların tipik özelliklerinin ve sakıncalarının farkında olan bilinçli ve güçlü tüketicilere dönüşmelerini arzu ediyoruz.

Bakanlığınıza piramit sistemlere yönelik ne gibi şikâyetler gelmektedir?

Piramit satış sistemleri, esas yapısını korumakla birlikte görünürdeki unsurları sürekli değiştirerek katılımcı

toplamaya çalışmaktadır. Bu anlamda Bakanlığımıza da farklı kanallardan çok sayıda başvuru gelmekte, bunların büyük bir çoğunluğu ihbar niteliğinde başvurular ile ilgili sistemin yasal olup olmadığına yönelik sorular olmakla birlikte zaman zaman sistemden çıkmak istemesine rağmen parasını alamadığını, bir süredir vaad edilen ödemelerin yapılmadığını ifade eden başvurular da bulunmaktadır.

“Bakanlığa ihbar edin”

Mağduriyet yaşayan vatandaşların ne yapması gerekiyor?

Bu sistemlerle mücadelede önemli olan unsur, vatandaşlarımızın bahsettiğimiz hususlara dikkat ederek bu tarz sistemlere hiç girmemeleridir. Buna rağmen bir mağduriyet yaşanmış ise öncelikle hiç vakit kaybetmeden adli mercilere başvuruda bulunulmalı ve sistemle ilgili henüz bir denetim faaliyeti başlamamış olma ihtimaline karşılık Bakanlığımıza da ihbarda bulunulmalıdır.

“İşsizliğin düşmesine yardımcı”

Doğrudan satış sektörünün, istihdama katkısını, özellikle

“Özellikle yurtdışı merkezli piramit sistemlerin ülke ekonomisine ciddi zarar vermesi hususu da dikkate alındığında, caydırıcılığın daha etkili hale getirilmesi açısından çeşitli mevzuat çalışmaları tamamlanmış olup, yapılacak son değerlendirmeler neticesinde gündeme getirmeyi planlıyoruz.”

de ev hanımları gibi kadınlara istihdam oluşturma açısından önemini nasıl görüyorsunuz?

Ülkemiz doğrudan satışla 1970’lerde tanışmış (kitap ve ansiklopedi gibi ürünlerin satılması), 1990’lı yıllarda birçok uluslararası çok katlı pazarlama şirketinin faaliyete başlamasıyla birlikte kısa zamanda büyük bir yol kat etmiştir. Bugün doğrudan satış alanında faaliyet gösteren yaklaşık 1.5 milyon serbest girişimcinin yüzde 80’inin kadın olduğunu biliyoruz. Bu noktada doğrudan satış sistemindeki esnek çalışma saatleri, sosyalleşme ve kazanç seviyesi şüphesiz büyük önem arz etmektedir. Çok düşük maliyetle iş kurulabilmesi ve reklam gibi masrafları olmaması dikkate alındığında doğrudan satış sektörünün, işi olmayan birçok insanın istihdam edilmesini dolayısıyla ülkelerin en büyük sorunlarından biri olan işsizliğin düşmesine yardımcı olduğu ifade edilebilir.

“Bu alanda önde gelen ülke olacağız”

Sektörün, ülke ekonomisine katkısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Doğrudan satış sektörünün, son verilere göre yıllık 1.2 milyar liralık toplam satış hacmi ile 1.5 milyondan fazla kişiye kendi işini kurma veya ek gelir kazanma fırsatı verdiğini ve en hızlı büyüyen sektörlerden birisi olduğunu biliyoruz. Diğer taraftan ülkemizin sahip olduğu potansiyel ve genç nüfus dikkate alındığında, doğrudan satış sektörünün büyümeye çok açık olduğunu tahmin etmek güç değil. Ümit ediyoruz ki Bakanlığımızın sıkı çalışmaları meyvesini verecek ve piramit sistemler artık ülkemizden tamamen temizlenecek ya da beklediği ilgili göremeyecek. Bu noktaya geldiğimizde kendini iyi anlatan, işini düzgün yapan doğrudan satış şirketleri sayesinde Türkiye bu alanda önde gelen ülkelerden biri haline gelecektir. Biz Bakanlık olarak sektörün önünün açılması, gerçek potansiyeline ulaşması ve ülke ekonomisine de gereken katkının sağlanması adına üstümüze düşeni fazlasıyla yapmayı sürdüreceğiz.

Bakanlık olarak sektörün gelişimini hızlandıracak düzenlemeleri hayata

geçirmeye devam edecek misiniz?

Doğrudan satışlara ilişkin getirilen yasal düzenlemeler bu alanda ilk olma özelliğini taşımaktadır. Tüketicilerin ve sektörün ihtiyaçları ile ticari hayattaki gelişmeler dikkate alındığında, gerekli yasal düzenlemeler konusundaki çalışmaların tamamlanmış sayılması düşünülemez. Bu anlamda biz de dinamik bir yapıyla gelişmeleri takip ediyor ve kendimizi çağın ge-

“Bakanlık olarak sektörün önünün açılması, gerçek potansiyeline ulaşması ve ülke ekonomisine de gereken katkının sağlanması adına üstümüze düşeni fazlasıyla yapmayı sürdüreceğiz.”

rekleri ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde hazır tutuyoruz.

“Derneğin çalışmalarını önemsiyoruz”

Doğrudan satış sektörünün gelişimi için sektör mensuplarının üzerine düşen görevler var mı?

Şüphesiz bu sektörün sağlıklı işlemesi adına bu alanda faaliyet gösteren her aktörün üzerine düşen bir görev vardır. Doğrudan satış şirketleri de “doğrudan satış” kavramına ilişkin toplum nezdindeki algının olumsuz etkilenmesi sebebiyle vatandaşlarımız kadar piramit satış sistemlerinden muzdarip. Şirketler, bu yapılarla mücadelede ve tüketicilerin bunlardan korunmasında sorumluluk almak durumundadır. Diğer taraftan bizim ticaret ahlakımızın dayandığı ahilik ilkeleri de göz önüne alındığında, doğrudan satış şirketlerinin işlerini düzgün, mağduriyet yaratmadan ve mevzuata uygun yapması ve bu ahlaka sahip olmayanları arasında barındırmaması büyük önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, sektörün çatı örgütü konumundaki Doğrudan Satış Derneği'nin de bugüne kadar olduğu gibi bundan sonraki süreçte de gerek tüketicilere yönelik, gerek sektöre yönelik çalışmalarını çok önemsiyoruz.

Sonra Pişman Olmamak için
PİRAMİT YAPILARA KARŞI
Dikkatli Olun !

İşyeri Dışında
Kurulan Sözleşmeler
Yönetmeliğiyle Ülkemizde
Doğrudan Satış
Sektörünün altyapısı
kurularak **Piramit Yapılar**
yasaklanmıştır.

